

**ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ БІОЛОГІЇ, ГЕОГРАФІЇ ТА ЕКОЛОГІЇ**

**ХЕРСОНСЬКИЙ ВІДДІЛ
УКРАЇНСЬКОГО ГЕОГРАФІЧНОГО ТОВАРИСТВА**

**ХЕРСОНСЬКЕ ОБЛАСНЕ ВІДДІЛЕННЯ
СОЦІОЛОГІЧНОЇ АСОЦІАЦІЇ УКРАЇНИ**

КАФЕДРА ГЕОГРАФІЇ ТА ЕКОЛОГІЇ

НАУКОВІ ЗАПИСКИ

**ХЕРСОНСЬКОГО ВІДДІЛУ
УКРАЇНСЬКОГО ГЕОГРАФІЧНОГО ТОВАРИСТВА**

Збірник наукових праць

ВИПУСК 13

**ХЕРСОН
2022**

УДК 911
Н 34

Затверджено відповідно до рішення
Вченої ради Херсонського державного університету
Протокол № 19 від 30.05.2022 р.

Н 34 **Наукові записки Херсонського відділу Українського географічного товариства: Зб. наук. праць / [За ред. О. В. Давидова]**
Вип. 13. – Херсон: Книжкове видавництво ФОП Вишемирський В.С., 2022. – 60 с.

ISBN 978–617–7941–83–4 (електронне видання)

Опубліковані результати природничих, суспільно-географічних, соціологічних, геоекологічних досліджень та дослідження в галузі методики викладання географії.

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Стоян О.О. – кандидат географічних наук, доцент кафедри фізичної географії, природокористування та ГІС технологій, Одеського національного університету ім. І.І. Мечникова;

Онойко Ю.Ю. – кандидат географічних наук, доцент кафедри природничих наук, хімії, географії та методик їхнього навчання, Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Давидов О.В. – кандидат географічних наук, доцент (відповідальний редактор);

Мальчикова Д.С. – доктор географічних наук, професор;

Молікевич Р.С. – кандидат географічних наук (заступник відповідального редактора);

Пилипенко І.О. – доктор географічних наук, професор;

Котовський І.М. – кандидат географічних наук, доцент;

Ходосовцев О.Є. – доктор біологічних наук, професор;

Захаров О.О. – магістрант спеціальності 014.07 Середня освіта (Географія) (відповідальний секретар).

Адреса редакційної колегії: 73000, кафедра географії та екології, факультет біології, географії та екології, Херсонський державний університет, вул. Університетська, 27, м. Херсон. Тел. (0552) 32-67-17.

Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за добір, точність наведених фактів, цитат, власних імен та інших відомостей. Думка редакційної колегії не завжди співпадає з думкою авторів.

УДК 911

© Херсонський відділ Українського географічного товариства, 2022
© ФОП Вишемирський В. С., 2022

ISBN 978-617-7941-83-4

ЗМІСТ

Архіпов Д. С. ВИКОРИСТАННЯ GOOGLE EARTH В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ.....	4
Боева А. В. НАПРЯМКИ ВИКОРИСТАННЯ БАЛЬНЕОЛОГІЧНИХ РЕСУРСІВ САНАТОРІЮ «ГОПРИ» У ГРЯЗЕЛІКУВАННІ.....	7
Давидов О. В., Котовський І. М., Черняков Д. О. ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ ПРОТОКА ПРОМИВНОГО ГЕНЕЗИСУ	10
Давидов О. В., Чаус В. Б., Холодняк П. А., Іваскевич І. В. СТРАТЕГІЯ ПО ВІДНОВЛЕННЮ БЕРЕГОВИХ ФОРМ РЕЛЬЄФУ ВЗДОВЖ ФРОНТУ КІНБУРНЬСЬКОГО ПІВОСТРОВА	13
Зайченко Т. О. ПРАВИЛА ПОВЕДІНКИ РЕКРЕАНТІВ ПРИ ПОТРАПЛЯННІ ДО НЕСПРИЯТЛИВИХ ПРИРОДНИХ ЯВИЩ В БЕРЕГОВІЙ ЗОНІ ЧОРНОГО ТА АЗОВСЬКОГО МОРІВ В МЕЖАХ ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ	20
Захаров О. О. СПОСОБИ ЗАПАМ'ЯТОВУВАННЯ НОМЕНКЛАТУРИ У ШКІЛЬНОМУ КУРСІ ГЕОГРАФІЇ	24
Іваскевич І. В. СТАН БЕРЕГОВОЇ ЗОНИ ФРОНТАЛЬНОГО БЕРЕГУ КІНБУРНЬСЬКОГО ПІВОСТРОВА.....	26
Кузмічова К. М. КЛІМАТИЧНІ ЦИКЛИ ТА СПЕЦИФІКА ЇХ ВИДІЛЕННЯ.....	31
Лозова Л. В. ОСОБЛИВОСТІ ПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ МІСТА ХЕРСОН У ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХХ НА ПОЧАТКУ ХІХ СТОЛІТТЯ.....	38
Плющ С. О., Давидова А. М. ЕКОЛОГІЧНЕ ЗНАЧЕННЯ ПРОРВ В ТІЛАХ АКУМУЛЯТИВНИХ ФОРМ БЕРЕГОВОЇ СИСТЕМИ ТЕНДРА – ДЖАРИЛГАЧ.....	42
Ромсицька Ю. Д. МОРФОМЕТРИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ТА РЕЛЬЄФ ДНА ШТУЧНОЇ ВОДОЙМИ В ВЕХІВ'ЯХ ЛИМАНУ	47
Філончук З. В. ІСТОРИЧНИЙ ПІДХІД У ВИВЧЕННІ КУРСУ «УКРАЇНА У СВІТІ: ПРИРОДА, НАСЕЛЕННЯ»	50
Чаус В.Б., Касьянов Є. О. ОСОБЛИВОСТІ РЕКРЕАЦІЙНОГО НАВАНТАЖЕННЯ НА ФРОНТАЛЬНИЙ БЕРЕГ КІНБУРНЬСЬКОГО ПІВОСТРОВА У 2020-2021 РОКАХ	55
ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ.....	59

20. Червона книга України. Тваринний світ / За ред. І. А. Акімова. – К. : Глобалконсалтинг, 2009. – 600 с.
21. Черняков Д.А. Природно-аквальні ландшафтні комплекси Тендровського і Егорлицького заливів і моніторинг їх стану в системі Чорноморського біосферного заповідника // Автореферат дисс. на соиск. ученої ступені канд. геогр. наук. – Рукопись. – Харків: ХГУ ім. А. Горького, 1995. – 23 с.

РОМСИЦЬКА Ю.Д.

Одеський національний університет імені І.І. Мечникова

МОРФОМЕТРИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ТА РЕЛЬЄФ ДНА ШТУЧНОЇ ВОДОЙМИ В ВЕХІВ'ЯХ ЛИМАНУ

Вступ.

Згідно з фізико-географічним районуванням [5] досліджувана водойма розташована в межах Іллічівсько – Комінтернівського району Дністровсько – Бузької низовинної області причорноморського середньостепового краю середньо – степової підзони степової зони. Вона розташовується в межах Візирської громади Одеського району Одеської області в верхів'ях Малого Аджалицького лиману [4]. Проведені дослідження картографічних джерел показали, що територія дослідження, завдяки вдалому географічному положенню (близькість Чорного моря, широкі вододільні поверхні, поклади будівельних матеріалів, близькість джерел питної води), заселена та залучена в господарську діяльність починаючи з XVII-XVIII ст..

Сучасний розвиток місцевого самоврядування надає певну самостійність громадам у використанні природних ресурсів території. Залучення компонентів географічного середовища в господарську діяльність потребує системного географічного підходу. Він дозволяє обґрунтувати розвиток певних напрямків природокористування з метою раціонального використання та збереження природних ресурсів території, сприяє охороні природи та сталому розвитку громад в географічному середовищі. Це обумовлює актуальність та новизну проведеного дослідження. Об'єктом дослідження виступає штучна водойма Візирської громади. Предметом – рельєф та морфометричні характеристики водойми.

Матеріали та методи дослідження.

Тези підготовлені за матеріалами отриманими під час проходження літньої польової виробничої рекреаційно-берегової практики в складі бригади студентів-географів, яка проводиться на кафедрі фізичної

географії геолого-географічного факультету ОНУ імені І.І. Мечникова на III курсі (літо 2021 р.). Досліджувалась штучна водойма в межах с. Візирка Одеського району Одеської області. Гідрологічна зйомка проведена в масштабі 1:5000. Дослідження проводились з берега і надувного човна Колібри.

Польові роботи виконані у відповідності з загально прийнятою методикою [2, 3]: глибини проміряні геодезичною 5 метровою рейкою (точність визначення - 0,01 м); координат точок вимірів отримані GPS приймачем Garmin 72H. Картографування рельєфу дна та визначення морфо метричних характеристик водойми виконано в SagaGIS [6].

Результати та обговорення.

Досліджувана водойма складається з двох частин, які розділені ґрунтовою греблею. Зараз північна частина мілка та майже повністю вкрита водною рослинністю. Більш детально була вивчена більша за розмірами південна частина.

1. Морфометричні характеристики досліджуваного водного об'єкту визначені за стандартною методикою [1].

Площа дзеркала водойми (F_0): північна - 49520.7 м²; південна - 170654.4 м².

Довжина водойми (L_0): північна - 514 м; південна - 1083 м.

Ширина водойми (W_0): північна: макс. 129 м, ср. 96,3 м; південна: макс. 182 м, ср. 157,6 м.

Довжина берегової лінії (L_0): північна: макс. 1828,3 м; південна: макс. 2486,6 м.

Зрізаність берегової лінії (m_2): північна - 1,3; південна - 1,0.

Об'єм води в водоймі (W_0): південна: метод призм – 289147 м³, метод усіченого конусу – 287104 м³.

2. Рельєф дна. Виміри глибин на акваторії водойми дозволили встановити морфо метричні характеристики її ложа: середня глибина - 1,8 м; мінімальна глибина - 0,2 м; максимальна глибина - 2,8 м; амплітуда глибин - 2,6 м. За промірними галсами побудовано 3 поперечних профілі (рис. 1), які дозволяють простежити зміни рельєфу південної частини водойми з півдня на північ.

Профіль I має коритоподібну форму. Дно ввігнутої форми, ускладнене ямами та заглибленнями. Середня глибина дорівнює 2,15 м, максимальна – 2,80 м.

Профіль II розташований в центральній частині водойми. Він має більш чітку коритоподібну форму із заглибленнями рельєфу між дном та береговим схилом. Дно пласке, рівне. Середня глибина дорівнює 1,74 м, максимальна – 2,30 м.

Профіль III характеризується плоским рівним рельєфом дна з середньою глибиною 1,39 м. Максимальна виміряна на профілі глибина дорівнює 1,70 м.

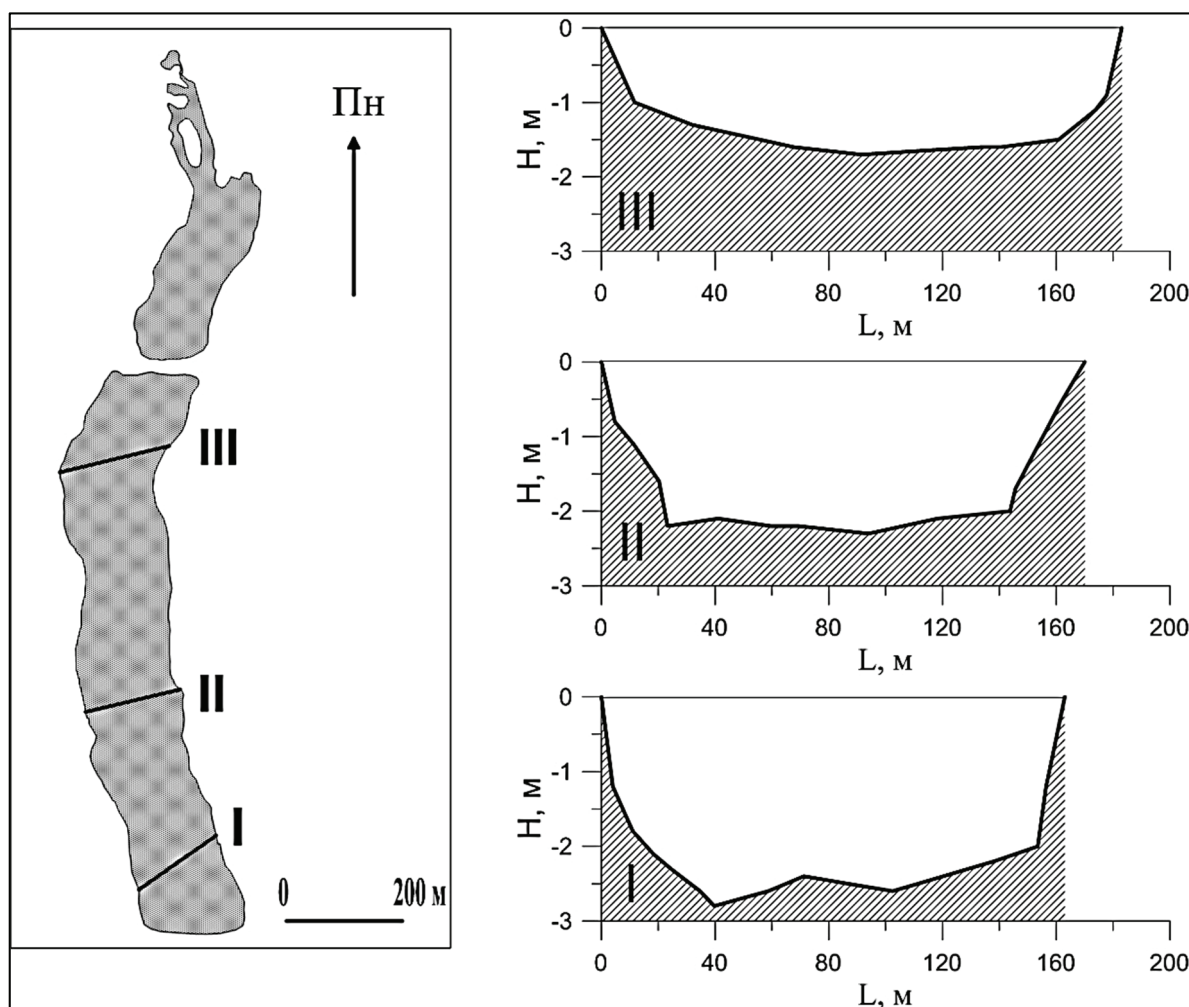

Рис. 1. Поперечні профілі південної частини досліджуваної водойми

Висновки.

Досліджувана штучна водойма розташована в межах степової зони, що зумовлює її сучасні гідрологічні процеси в умовах посушливого клімату. Рельєф дна водойми є успадкованим від прадавньої балки – верхів'їв Малого Аджалицького лиману. Морфометричні характеристики сформувались при створенні водного об'єкту та змінюються внаслідок коливань рівня та під впливом господарської діяльності. Значну роль на сучасному етапі відіграє водна рослинність.

Досліджені параметри можуть бути використані при розробці схем природокористування, які передбачають залучення водних ресурсів водойми.

Список використаних джерел:

1. Догановский А.М., Орлов В.Г. Сборник задач по определению основных характеристик водных объектов суши (практикум по гидрологии). Учебное пособие. С-Пб.: РГГМУ, 2011. 315с.
2. Карасев И.Ф. Шумков И.Г. Гидрометрия. Ленинград: Гидрометеиздат, 1985. 380 с.
3. Китаев С.П. Основы лимнологии для гидробиологов и ихтиологов. Петрозаводск: КНЦ РАН, 2007. 395 с.
4. Молодых И.И., Усенко В.П., Палатная В.П. Геология шельфа УССР. Лиманы. Киев: Наукова думка, 1984. 176 с.
5. Національний атлас України. Київ : ДНВП «Картографія», 2007. 440 с.
6. System for Automated Geoscientific Analyses. URL: <http://www.saga-gis.org>.

ФІЛОНЧУК З. В.

**ІСТОРИЧНИЙ ПІДХІД У ВИВЧЕННІ КУРСУ
«УКРАЇНА У СВІТІ: ПРИРОДА, НАСЕЛЕННЯ»**

Курс «Україна у світі: природа, населення» є завершальним для географічної освіти в основній школі, тому значна увага під час його викладання приділяється, крім вивчення нових понять і закономірностей, поглибленню й узагальненню теоретичних знань з фізичної географії.

Важливим принципом побудови змісту курсу є інтеграція, що реалізується у поєднанні фізико- та суспільно-географічних складників під час вивчення природних комплексів і населення України та свого регіону.

Особлива роль географії у 8-му класі визначається значним світоглядним потенціалом й тісними взаємозв'язками змісту із сучасністю та особистим досвідом учнів. Вивчення курсу спрямоване на формування науково-географічної картини своєї держави як складника світової спільноти держав на основі комплексного її вивчення. Цей курс допомагає учневі усвідомити себе громадянином і патріотом України, сформувати знання про природу та населення країни і свого регіону, виховати повагу до українського народу, його культури.

Основними завданнями курсу «Україна у світі: природа, населення» є:

- формування в учнів знань та уявлень про Україну як цілісну країну, в межах якої відбуваються глобальні та регіональні природні, суспільно-географічні та екологічні процеси;
- розкриття нових наукових понять і закономірностей та поглиблення й узагальнення вже сформованих теоретичних знань з фізичної та суспільної географії;